

Grigorij Szokolov zongoraestje

2011. március 7. (hétfő), 19.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

„A Zongora” 4.

Grigorij Szokolov (Grigory Sokolov) zongoraestje

Rendező: Jakobi Koncert Kft.

Műsor:

J. S. Bach: Olasz koncert, BWV 971

*J. S. Bach: Francia Ouverture, BWV 831 (h-moll partita) ****

Schumann: Humoreszk, op. 20

Schumann: Négy zongoradarab, op. 32

Grigorij Szokolov már ötéves korában felhívta magára az orosz zenei élet figyelmét rendkívüli tehetségével. Leningrádban született, speciális zeneiskolába járt, majd 1960-ban a Leningrádi Konzervatórium tanulója lett. 12 éves korában lépett először nyilvánosság elé, 1966-ban, 16 évesen pedig az Emil Gilelsz vezette zsűri egyhangú döntésével megnyerte a 3. Nemzetközi Csajkovszkij Zongoraversenyt. Sikerét koncertkörutak követték a Moszkvai Filharmonikus Zenekarral Olaszországban, Portugáliában és Németországban, majd Európán kívül Észak-Amerikában és a Közel-Keleten.

Szokolov játszott a bécsi Musikvereinben, a berlini Filharmóniában, az amszterdami Concertgebouwban, a New York-i Carnegie Hallban, Tokióban, Párizsban és még számos nagyvárosban. Olyan zenekarok voltak a partnerei, mint a New York-i Filharmonikus Zenekar, a lipcsei Gewandhaus Zenekara, a Drezdai Filharmonikus Zenekar, a Müncheneri Filharmonikus Zenekar, a Bambergi Szimfonikusok, a Varsói Filharmonikusok, a Zürichi Tonhalle Zenekara, a Helsink-i Rádiózenekar, a Milánói Scala Filharmonikus Zenekara; együtt dolgozott a világ vezető karmestereinek nagy részével. Ma Grigorij Szokolov egyike Oroszország legünnepeltebb művészeinek. Széles repertoárja (Bachtól Schönbergig), a zene értelmezésének komolysága és eredetisége, előadásmódjának pontossága megragadják mind a közönséget, mind a kritikát, bárhol is játszik.

Jegyárak: 5000, 6000, 9000, 12000, 14000 Ft

Bach: Olasz koncert, BWV 971

(I. Tempójelzés nélkül; II. Andante; III. Presto)

A Klavierübung II. részének megnyitó darabja tulajdonképpen lezár egy korszakot a mester alkotásában: a versenyművek korszakát. Még 1708-ban, Weimarban keletkezett az a tizenhat koncert (BWV 972–987), amelyet Bach más szerzők vonós-, illetve fúvóhangszerre írt zenekari versenyműveiből írt át zongorára. Ezeket követték a kötheni esztendőök hegedűversenyei és Brandenburgi versenyei, majd a lipcsei zongoraversenyek. E tapasztalatok leszűrése, a concerto-forma kialakításának érett koncepciója, a zenei nyelv tökéletes szabatosságának mintapéldája az a mű, amely nemcsak ízelt ad az olasz concerto stílusából, de töményebb és magasabb szellemiségű az olasz mesterek alkotásainál.

A konvertálás elve értelmében a *tutti* (együttes) hangzó csoportja szüntelenül váltakozik, szemben áll a *solo* (egy hangszer) vagy *concertino* (szólóhangszerek kisebb együttese) szólamával. Ezt a szembeállítást az Olasz koncert „hangszerelése” már önmagában, eleve oly tökéletesen oldotta meg, hogy a zeneszerző által előírt forte, ill.

piano

dinamikára szinte alig van szükség: ezt a dinamikai ellentétet a zenei anyag már önmagában megvalósítja. Ugyanakkor azzal, hogy virtuóz szólóhangszert és vele szemben álló zenekart reprezentál, az alkotó eleve lemondott a többszólamú szerkesztésről és ilyen módon megteremtette azt a homofon zongoramuzsikát, amely a klasszikus szonáta mintájául szolgálhatott.

A dinamikai előírásokból kitűnik, hogy Bach az Olasz koncertet kétmanuális csembalóra komponálta, sőt állítólag maga szerkesztett olyan billentyűzet-tolókat, amelynek segítségével könnyűszerrel kettőzhetette a játékos a „tutti” szólamait.

A lassú második tétel a passacaglia típusú hegedűverseny-tételeket idézi: az ostinato basszust a „zenekar”, a dúsan ékesített áriát a „szólóhangszer” számára képzelte el a mester. A temperamentumos zárótétel „főtémája” capriccio jellegű, a tétel – a nyitó tételhez hasonlóan –

visszatéréses háromtagú formában szerkesztett.

Pándi Marianne

Bach: H-moll partita (Francia Ouverture), BWV 831

(I. Ouverture; II. Courante; III. Gavotte I.; IV. Gavotte II.; V. Passepied I.; VI. Passepied II.; VII. Sarabande; VIII. Bourrée I.; IX. Bourrée II.; X. Gigue; XI. Echo)

A Klavierübung első kötetének sikere további gyűjtemény kiadására ösztönözte Bachot, aki 1735-ben már a második kötettel jelentkezett. Kiadót is talált, ifjabb Christoph Weigel személyében, így az anyagi kockázat nem az alkotót terhelte többé. A *Klavierübung II.* részét az uralkodó európai stílusok bemutatásának szentelte: ilyen megfontolás alapján került egymás mellé a Francia nyitány és az Olasz koncert.

A szvit elnevezését – e műfaj zenekari példáinak nyomán – nyitó tételéről nyerte. Ennek francia stílusú, Grave tempójú első szakasza – a D-dúr szvit Ouverture-ével ellentétben – a fugált Allegro után visszatér. A 6/8 időmértékű ellenpontos középső tételrészben a mester a concertók módjára választja külön a „forte” és „piano” szakaszokat. Az utána következő tánc tételek a partitákhoz és szvitekhez képest meglepően egyszerű kidolgozásúak, csak a négyszólamú *Sarabande*

mutat igényes szerkesztést. A második

Passepied

H-dúr hangneme Bach zongoraműveiben ezen kívül csak a Wohltemperiertes Klavier két sorozatában fordul elő. A

Gigue

a II. Francia szvit

Canarie

tánc típusának megfelelője.

Spitta

véleménye szerint a h-moll partitával Bach nem a zongorapartiták sorozatát kívánta folytatni, hanem a zenekari szvit hangulatát felidézni.

Nézetét alátámasztja az a körülmény, hogy a Gigue ezúttal nem befejező tétele a sorozatnak –

hasonlóan a zenekari h-moll szvithez –, hanem azt egy színes zsánerkép, *Echo* (= visszhang) zárja le.

Pándi Marianne

Schumann: Humoreszk, op. 20

Akárcsak az Arabeszk, ez a kompozíció is Schumann bécsi hónapjainak termése. A zeneszerző vallomása szerint könny és mosoly közepette keletkezett. Valóban különös keveréke vidámságnak és szomorúságnak, szeszélyes jókedvnek és borongó töprengésnek. A kezdet: költői ábrándozás, felbontott harmóniák lágy füzére. Majd szaggatott lüktetés, felfokozott izgalom, apró fénycsóvák villódzó játéka következik, amely végül békésen pihen meg a visszatérő bevezetés nyugodt harmóniái között. A folytatás – tételről beszélni nem lehet, mert a mű nem különül el önálló szakaszokra – ismét drámai, nyugtalan. Triószzerű középrésze homofon, akkordikus indulózene. Az önfelelt lassú szakasz vallomásos muzsikája, a bensőséges, lírai epizód, az ellenpontoszó közjáték: megannyi színes fantázia, ezeket azonban az egységes formáló akarat hiánya valamelyest ötletszerűvé teszi. Akárcsak többi ciklikus művében, Schumann itt is én-formában megfogalmazott zárszóval búcsúzik.

Pándi Marianne